

Назва дисципліни	Теорія прийняття політичних рішень
Освітня програма	Для всіх ОП
Компонент освітньої програми	Вибірковий
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	3 кредити / 90 годин
Вид підсумкового контролю	Залік
Мова викладання	Українська
Викладач	Вівчар Інна Володимирівна, кандидат політичних наук, доцент.
CV викладача на сайті кафедри	
E-mail викладача	inna.vivchar@rshu.edu.ua

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – формування у майбутніх бакалаврів політології системного погляду на історикометодологічні витоки теорій ухвалення політичних рішень; концептуальні положення основних теоретичних моделей ухвалення політичних рішень, а також їхній пізнавальний потенціал в контексті дослідження процесу ухвалення політичних рішень у демократичних, авторитарних та перехідних політичних режимах; основні етапи процесу ухвалення політичних рішень. На цій основі сформувати у майбутніх політологів вміння визначати теоретико-методологічну основу сучасних теорій ухвалення політичних рішень; визначати фактори ефективного процесу ухвалення політичних рішень в публічній політиці; застосовувати отримані теоретичні знання на практиці, зокрема в контексті дослідження реалізації публічної політики в Україні.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Історія становлення теорії прийняття політичних рішень. Предметне поле дослідження. Принципи ухвалення політичного рішення формуються ще у Стародавньому Єгипті, Індії, Китаї. Праці Конфуція, «Закони Ману». «Артхашастра» Каутілья, «Книга правителів області Шан. Платон та Аристотель про ухвалення рішень в законодавчих інститутах. Мислителі Відродження (Н.Макіавеллі, Ж. Боден) та Просвітництва (Т. Гоббс, Б. Спіноза, Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо) про раціональне та ефективне ухвалення політичних рішень. Сучасний етап становлення політичної науки, місце політичного

рішення, група політико-управлінські наук. Етапи становлення теорії ухвалення політичного рішення. Два аспекти загальної теорії ухвалення політичних рішень: фундаментальний (теоретичний), спрямований на виявлення та аналіз принципів, законів, механізмів та моделей ухвалення політичних рішень;прикладний, зорієнтований на розробку, ухвалення та реалізацію конкретних політичних рішень у тій або іншій галузі публічної політики. Основні поняття: рішення, політичне рішення, публічна політика, теорія ухвалення політичних рішень, політико-управлінські науки.

Тема 2. Історико-методологічні підходи до осмислення феномену ухвалення політичних рішень. Прескриптивний (нормативний) підхід та описовий (дескриптивний) підхід. Основа нормативного – формалізація ідеальних моделей ухвалення політичного рішення, їх нормативна оптимізація. Основа описового – прагнення до адекватного та емпіричного відображення реальних систем і процесів ухвалення політичних рішень і дослідження глибинних механізмів і внутрішніх взаємозв'язків. Нормативний підхід базується на математичних та кібернетичних моделях, юридичних дослідженнях з проблем адміністративного права та законодавчих процедур. Формується ідеальна модель прийняття рішення, яка виступає ідеальним еталоном, рішення оптимізуються за допомогою формальних норм та процедур, раціональних критеріїв та алгоритмів. Рішення – вибір це виставлення преференцій, сукупність математичних операцій та процедур обробки інформації. Описовий підхід – формальні процедури та тіньові механізми, неформальні правила гри, використовують метод вивчення окремих випадків, прецедентів. Параметри рішення: соціальні мережі, індивідуальні мотиви, макроекономічні фактори, організаційні ієрархії тощо. Основні поняття: рішення, політичне рішення, публічна політика, теорія ухвалення політичних рішень, прескриптивний підхід, дескриптивний підхід.

Тема 3. Управлінське та політичне рішення. Особливості політико-управлінських та державних рішень. Широке та вузьке розуміння політико-управлінського рішення. Категорії прийняття політичних рішень: механізми ухвалення політичного рішення, ситуація ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, агенти політичного рішення, фази та цикл процесу ухвалення політичного рішення, імплементація політичного рішення. Основні поняття: політико-управлінське рішення, державне рішення, механізми ухвалення політичного рішення, ситуація ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, центр ухвалення політичного рішення, агенти політичного рішення, фази та цикл процесу ухвалення політичного рішення, імплементація політичного рішення.

Тема 4. Моделі аналізу та прийняття політичних рішень. Частина I. Базові моделі і способи прийняття політичних рішень. Біхевіоралістська модель (Г. Ласуелл). Модель «обмеженої раціональності» (Г. Саймон). Універсальнорационалістична модель (К. Ерроу, Е. Даунс). Інкременталістська модель (Ч. Ліндблом) Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, теорія ухвалення політичних рішень моделі аналізу політичних рішень, біхевіоралістська модель, модель «обмеженої раціональності», модель «загальної раціональності», інкременталістська модель.

Тема 5. Моделі аналізу та прийняття політичних рішень. Частина II. Сучасні моделі та інтерпретація політичних рішень. Модель політикоуправлінських мереж (Е. Гріффіт, Г. Хекло, Д. Ноук, М. Кастельс). Модель політикоуправлінського циклу (Дж. Андерсон, В. Данн). Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, теорія ухвалення

політичних рішень моделі аналізу політичних рішень, модель політико-управлінських мереж, модель політико-управлінського циклу.

Тема 6. Ситуація та центр ухвалення політичного рішення. Ситуація прийняття політичних рішень – політична ситуація, стан політичної дійсності, що характеризується наявністю проблеми, яка має бути розв’язана через центр прийняття політичних рішень. Ситуація ухвалення політичного рішення: теоретичні підходи до розуміння. Типологія ситуацій ухвалення політичного рішення. Центр та агент ухвалення політичного рішення: поняття і типологія. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, ситуація ухвалення політичного рішення, центр та агент ухвалення політичного рішення.

Тема 7. Цикли та фази процесу ухвалення політичних рішень. Теорія політичного циклу ухвалення політичного рішення. Політологічні теорії фаз процесу ухвалення політичного рішення. Логіка та етапи функціонування і аналізу політичного процесу прийняття політичних рішень. Основні поняття: політичне рішення, теорія політичного циклу ухвалення політичного рішення, фази ухвалення політичного рішення.

Тема 8. Формування порядку денного в представницьких органах. Політичний порядок денний є сукупністю актуальних соціальних проблем, які відображають потреби суспільства в цілому або вимоги окремих груп інтересів та на які політики та адміністратори готові та здатні реагувати, ухвалювати рішення та вчиняти певні дії. Визначення пріоритетності проблем: цикл Е. Даунса та Р. Кобб і Ч. Едлер. Засоби контролю над порядком денним. «Нерішення». Інституційний порядок денний. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, політичний порядок денний, політична проблема, типи політичного порядку денного.

Тема 9. Підготовка та вибір проектів політичних рішень. Фактори ефективної розробки та просування проекту політико-управлінського рішення. Фази процесу підготовки та просування проектів політико-управлінських рішень. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, підготовка проекту політичного рішення, етапи просування проекту політичного рішення.

Тема 10. Особливості узгодження політичних рішень у публічній політиці. Сукупність «допустимих рішень» та чинники, які її визначають. Форми узгодження інтересів у рішенні. Скорочення загальної множини альтернативних варіантів до сукупності «допустимих рішень». Модель раціонального вибору в процесі визначення єдиного рішення. Супероптимальне, оптимальне та задовільне рішення. Остаточний вибір: роль та місце аналітиків та політиків. Узгодження та ухвалення рішення: місце інститутів. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, узгодження політичних рішень, форми узгодження політичних рішень, оптимальне рішення.

Тема 11. Реалізація і практичне здійснення політичного рішення: технології, процедури, методи. Стратегічні і оперативно-тактичні рішення в ієрархії державних рішень. Методи імплементації рішень: примус, переконання, правові санкції, маніпуляція, адміністративний ресурс. Відповідність засобів реалізації рішення до його змісту. Співвідношення функцій ієрархічних рівнів бюрократичного апарату. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, стратегічне рішення, оперативно-тактичне рішення, імплементація політичного рішення, методи та технології імплементації рішень.

Тема 12. Політичне консультування в процесі ухвалення політичних рішень. Політичний консалтинг та політичне прогнозування. Типи політичного консультування. Принципи та методи політичного консультування. Критерії ефективності політичного консультування та прогнозування в процесі ухвалення політичних рішень. Основні

поняття: політичне рішення, публічна політика, політичне консультування, політичне прогнозування.

Тема 13. Особливості ухвалення законодавчих, виконавчих та контролюючих рішень. Особливості центру прийняття політичного рішення у представницькому та виконавчому органі. Формування коаліцій. Узгодження та прийняття політичного рішення у представницькому та виконавчому органі. Прийняття контролюючого рішення. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, законодавче рішення, виконавче рішення, контролююче рішення.

Тема 14. Прийняття політичних рішень в органах місцевого самоврядування. Повноваження органів місцевого самоврядування. Типи рішень, які ухвалюються в органах місцевого самоврядування. Етапами формування порядку денного виконавчого комітету та сесії міської ради. Особливостями узгодження у сесійній залі. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, місцеві самоврядування, типи рішень органів місцевого самоврядування.

Тема 15. Прийняття бюджетів як політичне рішення. Бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Бюджетне класифікація – єдине систематизоване згрупування доходів, видатків (в тому числі кредитування за вирахуванням погашення) та фінансування бюджету за ознаками економічної сутності, функціональної діяльності, організаційного устрою та іншими ознаками відповідно до законодавства та міжнародних стандартів. Бюджетний процес – регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему. Основні поняття: бюджет, бюджетний процес, політичне рішення, публічна політика, етапи ухвалення бюджету в Україні. Тема 16. Ухвалення політичних рішень в міжнародних організаціях. Ухвалення рішень в органах Європейського Союзу. Прийняття рішень в НАТО. Особливості, форми та процедури прийняття політичного рішення у цих організаціях. Особливості формування порядку денного у міжнародних організаціях. Норми публічності процесів ухвалення політичних рішень у міжнародних організаціях. Основні поняття: політичне рішення, публічна політика, міжнародні організації, ЄС, НАТО, принципи ухвалення політичних рішень у міжнародних організаціях.